

тизації економіки, тобто оновлення організаційної будови народного господарства шляхом формування могутнього ядра із загальнонаціональних і міждержавних корпоративних об'єднань, що охоплюють повний цикл відтворення тих або інших продуктів.

Корпоративні форми організації промислових і науково-виробничих комплексів, що створюються в результаті інтеграційних процесів є тією панацеєю, що здатна без порушень міжнародних норм, стандартів, правил та вимог зміцнити національну економіку, вивести її на новий рівень [3].

Процес інтеграції підприємств в крупні структури почався з середини 70-х років XIX століття, передумовами якого виявилися концентрація і централізація капіталу. Концентрація виробництва є пануючим напрямом розвитку промисловості впродовж всієї світової історії.

IV. Висновки. Таким чином, в умовах ринку характер державного впливу на економіку в цілому і ЗЕД, зокрема, змінюється – приймає форму регулювання: створення визначених умов, що забезпечують ефективне функціонування економіки в цілому і її складових частин з використанням, головним чином, неекономічних методів. А зовнішньоекономічна політика являє собою діяльність держави, спрямованої на регулювання економічних відносин з іншими країнами, на забезпечення ефективного використання зовнішнього фактора у національній економіці. В свою чергу, задля більш ефективного функціонування економіки України в рамках членства у СОТ і розробки виваженої зовнішньоекономічної політики на рівні держави необхідне створення міжгалузевих угруповань підприємств за стратегічними пріоритетними галузями національної економіки з максимальною їх підтримкою. Подальші дослідження будуть спрямовані на оцінку нормативно-законодавчої бази формування і функціонування інтеграційних міжгалузевих утворень підприємств.

Джерела та література

1. Мадиярова Д.М. Стратегия формирования внешнеэкономической деятельности. – Алматы: Экономика, 1999. – 184 с.
2. Воротін В. Ринкова модифікація державного регулювання економіки в умовах глобалізації. // Вісник Української академії державного управління при Президентові України. - №1. – 2003. – С.128-131.
3. Науменко С.М. Економічні передумови поширення інтеграційних процесів в національній економіці // Актуальні проблеми регулювання та розвитку зовнішньоекономічної діяльності: Зб. наук. праць ДонДУУ. – Серія “Державне управління”. – Т. IX. – Вип. 104. – Донецьк, 2008. – С. 75-88.

Волченко Н.В.

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ НА ЇЇ УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Світові глобалізаційні процеси спричиняють посилену увагу до проблеми інтеграції на національному рівні. Обрання курсу інтеграційного спрямування вимагає від кожної держави визначення позитивних та негативних аспектів кожного з можливих напрямків. А за умови визначеності щодо пріоритетів інтеграції – розгляду та адаптації інтеграційних процесів на різних рівнях. Проблеми міжнародної економічної інтеграції розглядаються, як правило, разом з проблемами міжнародної торгівлі, адже вони є неподільними складовими світової глобалізації. Інтеграційні спрямування кожної держави можуть впливати на міжнародну торгівлю, її географічну структуру і товарну структуру по окремих регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми розвитку та обґрунтування міжнародної торгівлі почали здійснювати такі видатні економісти як Д.Рікардо, А. Сміт, Р.Торренс. Пізніше великої уваги міжнародній торгівлі приділяли Б.Баласса, А.П. Киреев, В.П. Козик, П.Кругман, П.Ліндерт, М. Портер, П. Самуельсон, С.Хілл. На рівні підприємств розглядалися проблеми зовнішньоекономічної діяльності І.В. Бурковським, В.І. Власовим, В.Ш. Губенком, А.М. Кандибою, П.Т. Саблуком, О.О. Школьним та іншими. Проблеми міжнародної економічної інтеграції розглядаються, як правило, тими ж дослідниками.

Формулювання цілей статті. Основними цілями здійснення даного дослідження є проведення аналізу міжнародної торгівлі продукцією агропромислового комплексу України у контексті євроінтеграційного спрямування зовнішньої політики держави.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Х. Мілер у 90-х рр. минулого століття відповідаючи на питання, чому виникає потреба у співробітництві різних держав і інтеграції, в тому числі, висунув ряд гіпотез, що підтверджують імовірність створення інтеграційних одиниць. Він виділяє такі основні гіпотези: „взаємності акторів”, „інтерації”, „міжнародних режимів”, „епістемічних суспільств”, „асиметрії сил”. [6] Очевидно, що чим більше припущень стосується однієї групи країн одночасно, тим більше імовірність того, що ці країни вступатимуть на шлях інтеграції.

Гіпотеза „взаємності акторів” передбачає зростання вірогідності співробітництва із зменшенням кількості країн, що домовляються. Зрозуміло, що розглядаючи інтеграційні прагнення України до Європейського Союзу не можна не звернути увагу на те, що будучи найвищою і найдосконалішою на сьогодні формою інтеграційних угруповань, все ж ЄС – союз незалежних держав, кожна з яких має право висувати певні вимоги до нових членів та здійснювати захист власних інтересів на теренах міжнародної торгівлі.

Гіпотеза „інтерації” визначає взаємозв'язок між історичною довготривалістю відносин між країнами, що інтегруються, і можливістю успішного співробітництва. Зважаючи на довгий період ізоляваності України від світу за часів існування Радянського Союзу, то дана гіпотеза дозволяє говорити про більшу імовірність інтеграції з країнами СНД, ніж з Європою. Взаємодія в рамках європейської інтеграції не може бути

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ НА ЇЇ УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

пояснена довготривалістю історичних стосунків.

Система норм і принципів, що визначає можливість позитивного вирішення питання про взаємодію певного кола держав знаходить своє відображення у гіпотезі „міжнародних режимів”. До цього ж пункту відносять і процедуру прийняття рішення про інтеграцію. Зважаючи на невідповідність існуючої системи стандартів якості української сільськогосподарської продукції європейським, виникає питання про можливість європейської інтеграції для України.

Наступним припущенням є гіпотеза щодо впливу професійних експертів на розвиток міжнародної економічної інтеграції – гіпотеза „епістемічних суспільств”. Експерти формують загальне розуміння проблеми та створюють основні шляхи до її розв’язання. На нашу думку, це твердження є дещо неоднозначним. Очевидно, що кожен процес взаємодії не може бути однаково вигідним для всіх учасників. Через це, інтеграційні прагнення можуть визвати як позитивні, так і негативні очікування. Відповідно, суб’єктивність думок експертів не завжди може бути підтримана об’єктивними розрахунковими даними. Можна лише прогнозувати відповідні сценарії розвитку подій. А акцентування уваги на негативах, залежатиме лише від експерта та його особистого вподобання. І відповідно висновки будуть зроблені згідно з його ставленням до проблеми і можливістю знайти шляхи вирішення.

Останньою гіпотезою є „асиметрія сил”. Це припущення означає, що співробітництво отримуватиме більший поштовх до розвитку, якщо одна сторона є сильною і зацікавленою державою. У випадку співробітництва України є ЄС зацікавленість європейської сторони є не досить значною, порівняно із прагненням України набути членство у Союзі. Стосовно співробітництва у рамках СНД, то тут здебільшого інтерес стосується України.

Отже, спираючись на цю теорію ми можемо сказати, що більшою є вірогідність інтеграційних процесів на теренах СНД. Фактично за даними митних органів на 2007 рік у структурі міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією частка експортно-імпорتنних операцій із країнами СНД становила 32,45%. Така доля виправдовується тісною співпрацею, спільним минулим, географічною близькістю та приблизно однаковим рівнем стандартів щодо продукції.

В рамках співпраці країн СНД Україна бере участь у розробці та виконанні таких програм: „Ринок цукру”, Міждержавної програми створення мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів та послуг на національні ринки країн-учасниць СНД, проєкти Стратегії економічного розвитку СНД на період до 2020 року. На засіданнях Економічної Ради СНД розглядаються такі питання, як наприклад, практика застосування державами учасницями СНД обмежень у взаємній торгівлі та пропозиції по їх поетапній відміні.

І тим не менш, співробітництво із Європейським Союзом визнається керівництвом держави як пріоритетний напрямок зовнішньоекономічної діяльності. Звісно, доля зовнішньоторговельного обороту із країнами ЄС є не набагато більшою у порівнянні із долею країн СНД - 32,69%. [3]

Аналіз зовнішньоторговельного балансу агропромислового комплексу за останній рік (2007 р.) слід почати із того, що він має позитивне сальдо у розмірі 2 445 097 тис. дол. США в цілому, не дивлячись на його від’ємне значення із Сполученими Штатами Америки, Австралією та Океанією, а також іншими регіонами. Позитивне значення зовнішньоторговельного балансу із країнами ЄС та СНД у розмірі 507 357 та 1 816 473 тис. дол. США відповідно перекидає негативні показники.

Регіональна географічна структура свідчить, що найбільшу долю у зовнішньоторговельному обороті агропромислового комплексу України мають країни ЄС та СНД, як зазначалося раніше (рис.1)

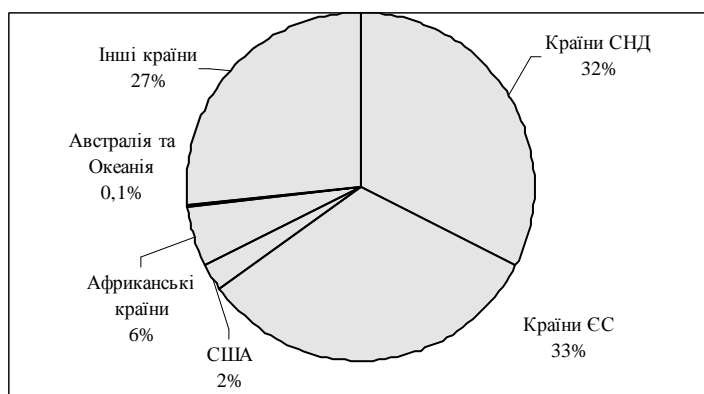

Рис.1. Регіональна структура зовнішньоторговельного обороту агропромислового комплексу України за 2007 р.

Питома вага операцій з цими регіонами становить 32,69% та 32,45% відповідно. При цьому доля країн СНД у загальному обсязі експортних операцій українських товаровиробників становить 39,97%, а імпорتنих – 20,69%. Тоді, як для ЄС показники є дещо іншими. Питома вага країн ЄС в імпорті АПК України більша, ніж в експортних операціях. Доля країн ЄС в експорті української сільськогосподарської продукції становить 30,54%, а в імпорті – 36,04%. [2]

Статистичні дані щодо міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією свідчать про зростаючі обсяги поставок української продукції за кордон. Нами було проаналізовано дані за останні 7 років. За пері-

од з 2000 по 2007 р. експорт продукції аграрного сектору збільшився у 4,3 рази, що у грошовому виразі становить 5,21 млн. дол. США.

Розглядаючи структуру експорту сільськогосподарської продукції України не можна не помітити значне переважання продукції рослинництва у загальному обсязі. Її питома вага зростала з 64,56% у 2000 р. до 85,24% у 2007 р., коливаючись по роках. (рис.2)

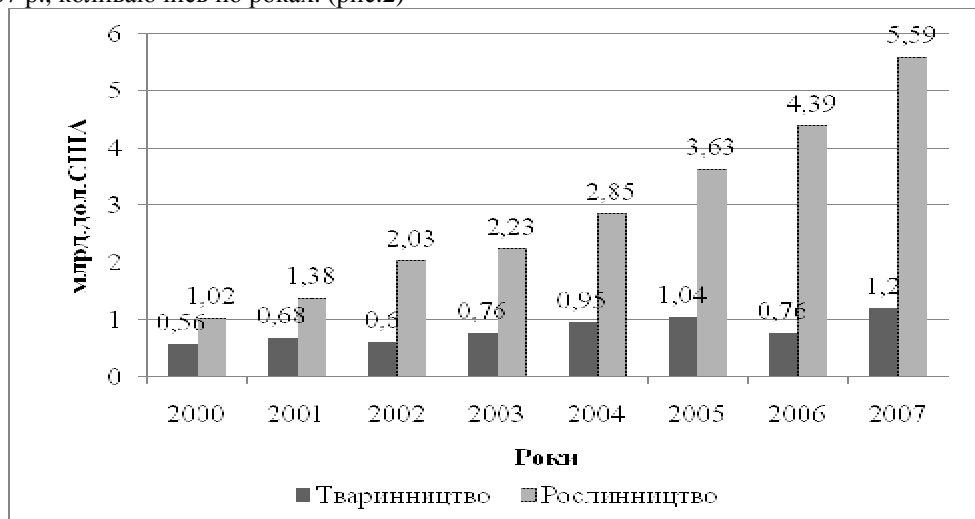

Рис. 2. Структура експорту сільськогосподарської продукції України

Зменшення питомої ваги продукції рослинництва у загальному обсязі експорту відбулося у 2003 році, його можна пояснити незадовільними умовами для збирання урожаю. До таких умов можна віднести: пізню сівбу (більшість площ було засіяно у жовтні) через затяжні дощі та впевненість у тому, що пізні посіви дають кращі врожаї і менше пошкоджуються хворобами навесні; м'яку зиму, під час якої рослини активно розвивалися; високі температури та дефіцит вологи у верхньому шарі ґрунту весною; недотримання землеробами строків сівби озимих; недостатністю кількості мінеральних добрив, незахищеність посівів лісами та лісосмугами від вітру. [4] На нашу думку, очевидним є той факт, що перші 3 умови є результатом впливу природних чинників, а три останні - спричинені людським фактором.

Доля експортованої продукції тваринництва постійно зменшується з 35,44% у 2000 р до 17,67% у 2007 р. Темпи зростання обсягів експорту продукції тваринництва та рослинництва різняться між собою: тоді, як експорт продукції рослинництва зріс у 5,48 рази з 2000 р. до 2007 р., обсяги експорту продукції тваринництва за цей же період збільшилися трохи більше, ніж удвічі (у 2,14 рази).[3]

Правовою основою відносин між ЄС та Україною є Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, яка була підписана у Люксембурзі 14 червня 1994 року. Угода набрала чинності 1 березня 1998 року. Хоча термін дії і вийшов у березні 2008 року, сторони дійшли згоди про продовження її дії ще на один рік. Існує також і План дій Україна-Європейський Союз, який схвалено 21 лютого 2005 року. Щодо галузі сільського господарства існують окремі домовленості, які закріплені у Меморандумі про взаєморозуміння для діалогу з аграрних питань між Міністерством аграрної політики України та генеральним Директором Європейської Комісії „Сільське господарство та розвиток сільської місцевості”.

Існуючі угоди направлені на інтенсифікацію співробітництва і на досягнення максимальної інтегрованості. Найменше, на що ми можемо сподіватися – це створення зони вільної торгівлі. На середньострокову перспективу це завдання є головним у процесі розвитку торговельних відносин. В загальному розумінні під зоною вільної торгівлі розуміють тип міжнародної економічної інтеграції. Метою її створення є скасування кількісних обмежень у торгівлі. Країни, що створюють зону вільної торгівлі, як правило, не застосовують одна до одної митні податки та збори. До третіх країн торговельна політика визначається окремо кожною країною-учасницею.

Розглядати економічну інтеграцію країн можна як взаємодію та взаємне пристосування національних господарств різних країн, що веде до їх поступового економічного злиття.[1] Виходячи із цього, зона вільної торгівлі буде початковим етапом на шляху до такого злиття.

На шляху до євроінтеграції Україна успішно реалізує певні пріоритетні завдання, серед яких можна назвати посилення співробітництва у питаннях зовнішньої політики та політики безпеки, вступ України до СОТ, імплементація зобов'язань у сфері торгівлі товарами, укладання угод між Україною та країнами-членами ЄС про спрощення оформлення віз, розроблення та започаткування реалізації національної транспортної стратегії, розроблення та імплементація митного законодавства, що відповідає міжнародним стандартам та стандартам ЄС. А головною причиною невиконання певних заходів Плану дій Україна – ЄС є відкличання чи перенесення термінів розгляду проектів та законів або інших нормативних документів. Із 73 пунктів Плану дій за останній трирічний період (2005-2007рр.) повністю виконано лише 11, або 15%. [5] Очевидні негативні результати виконання Плану з боку української сторони можуть призвести до серйозних затримок в євроінтеграційних процесах.

Рішення необхідності створення зони вільної торгівлі має позитивне підґрунтя. Але кожний позитивний

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ НА ЇЇ УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

наслідок спричиняє виникнення негативного (рис.3)

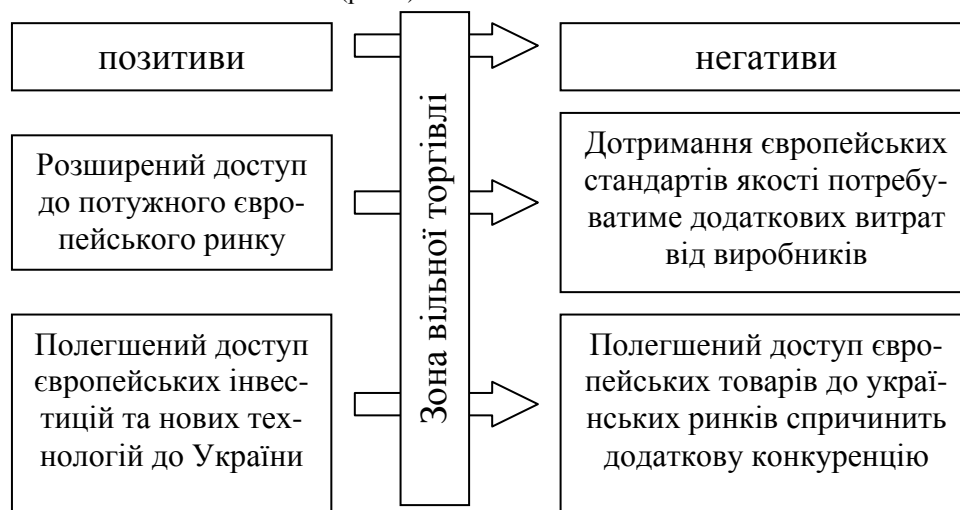

Рис. 3. Основні наслідки створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС (власна розробка)

Основною проблемою безперечно є проблема сертифікації та стандартизації сільськогосподарської продукції. Невідповідність європейським стандартам є одним із головних чинників, що спричиняє неконкурентоспроможність української продукції. В даному випадку мова навіть не іде про те, щоб конкурувати на європейському ринку, а більше про те, щоб вийти на нього. Лише 52% українських стандартів для сільськогосподарської продукції гармонізовано із міжнародними, щодо харчової промисловості ця цифра є ще меншою – 29%. [2]

Законодавство Європейського Союзу вимагає від закордонних, так само, як і від національних виробників сільськогосподарської продукції дотримання цілої низки показників якості продукції, особливо виділяючи фактори безпечності. Найбільш проблематичною з цього питання серед українського експорту є продукція тваринного походження. Процедура доведення відповідності міжнародним стандартам є достатньо складним процесом. Обов'язковими є: проведення державного моніторингу залишкових речовин у живих тваринах і продуктах тваринного походження, проведення оцінки санітарного контролю у сфері виробництва, відвідання експертами Офісу Європейської Комісії з питань харчових продуктів та ветеринарії з метою інспектування та атестації підприємств-потенційних експортерів. За умови позитивних результатів здійснення таких заходів Європейською Комісією приймається Регламент про включення України до списку країн, яким дозволяється експорт визначеного виду продукції тваринного походження до країн ЄС.

Сьогодні, наприклад, Україна не може експортувати до країн-членів ЄС свіже м'ясо домашніх тварин, м'ясні продукти, свіже м'ясо диких тварин, живих тварин та худобу, живих свиней і птицю. Поставляти на європейський ринок українські виробники можуть живих коней і віслюків, мед та морську рибу, сухе молоко для виготовлення кормів для тварин (за умови відсутності в даному продукті залишкових кількостей забруднювачів), рибну продукцію для людського споживання.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Розглядаючи інтеграційні наміри України, можна зробити висновок, що однією із основних характеристик процесу інтеграції України є його спрямованість у бік, протилежний теоретично обґрунтованим передумовам. Євроінтеграція України, що проголошена офіційним курсом, вимагає від окремих галузей, в тому числі і сільського господарства, потужних та кардинальних змін, до яких вони нажалі є неготовими. Хоча, з іншого боку, ці зміни можна вважати „шоковою терапією”, яка дозволить швидше розвиватися і досягати більш високого рівня конкурентоспроможності української продукції та міжнародному ринку. Ці зміни призведуть до зростання вигод від участі у міжнародній торгівлі, яка набуває все більшого розмаху в умовах тотальних глобалізаційних процесів.

Джерела та література

1. Барановський Ф. Чинники та мотиви європейської інтеграції України // Політичний менеджмент. – 2007. – №6. – С. 115-124
2. Довідковий матеріал про зовнішньоекономічну діяльність та оцінку умов вступу України до СОТ в сфері аграрного сектору.– Київ: Департамент зовнішньоекономічного співробітництва Міністерства аграрної політики України, 2008.
3. Звіт про стан зовнішньоекономічних відносин в системі агропромислового комплексу України за 2007 р (за даними митних органів). – Київ: Департамент зовнішньоекономічного співробітництва Міністерства аграрної політики України, 2008.
4. Івашенко О. Уроки посухи 2003 // Пропозиція. – 2003. – від 8 вересня
5. Стан виконання плану дій Україна-ЄС: здобутки і проблеми // Національна безпека та оборона. – 2008. - №6. – С. 22-29

6. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник. 3-тє вид. доповнене та виправлене. – Львів: «Новий світ-2000», 2007. – 360 с.

Коваленко Ю.О.

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Постановка проблеми. Визначальною рисою сучасного цивілізаційного розвитку виступає глобалізація, яка охоплює багатогранні напрями взаємодії країн світового співтовариства. Вона представляє собою механізм утворення і формування економічного простору з правовими, економічними, політичними, соціальними концепціями, які є єдиними для руху всіх факторів виробництва, різних форм міжнародної торгівлі товарами та послугами. Зокрема, вона є передумовою виходу все більшої кількості країн на світовий ринок, поглиблення їх взаємозв'язків та активізації торгівельних відносин. Сьогодні міжнародний обмін товарами відіграє важливу роль у взаєминах між державами. Поряд з цим все більшого значення набуває торгівля послугами. Однією з закономірностей суспільного розвитку є випереджальне зростання цієї сфери у порівнянні з матеріальним виробництвом і розширення її господарських позицій. Саме у послугах формуються такі вирішальні фактори економічного зростання як наукові розробки, нематеріальні форми нагромадження, глобалізація господарської діяльності, нові інформаційні технології тощо. Вона є однією з найбільш перспективних сфер економіки, яка швидко розвивається й охоплює широке поле діяльності від транспорту і туризму до фінансування, страхування, посередництва та ін. Поглиблення міжнародного поділу праці, зростання добробуту населення, збільшення вільного часу, науково-технічний прогрес у сфері матеріального виробництва, внаслідок якого ускладнюються товари, що потребують технологічного обслуговування, дають можливість багатьом країнам світу зайняти своє визначене місце на ринку послуг, галузі якого є дуже різноманітними. Крім того, з розвитком всіх видів ділових послуг відбувається трансформація економіки індустріальних держав, формується її новий вигляд.

Аналіз останніх публікацій. Зазначена проблематика є предметом дослідження багатьох українських та вітчизняних науковців. Зокрема, проблеми ефективного функціонування та розвитку світового ринку послуг розглядаються в працях Заблоцької Р., Кіреєва А., Нікіфорової Н., Румянцева А., Фомичева В., Циганкової Т., Савельєва Є. та ін. Особливості розвитку інноваційної сфери, специфіка становлення світового ринку інноваційних послуг як важливої складової світогосподарського комплексу, економічна природа інновацій є предметом дослідження Александрової В. П., Бажала Ю. М., Балабанова І.Т., Власової А.М., Даника М. С., Денисенка М.П., Краснокутської Н.В., Круглової Н.Ю., Лапка О. О., Одотюка І.В., Покропівного С.Ф., Стеценка Д.М., Шовкуна І.А. та ін.

Виклад основного матеріалу. Розвиток світового господарства стає неможливим без цієї галузі, оскільки при ускладненні виробництва і насиченні ринку товарами зростає потреба в послугах. У багатьох країнах торгівля послугами займає значне місце в обсязі міжнародної торгівлі. Це зумовлено, по-перше, бурхливим розвитком сфери послуг в економічно-розвинутих країнах світу. Тут частка сфери послуг у ВВП сягає 70% і більше. По-друге, прискорене зростання міжнародної торгівлі послугами спонукала інтенсифікація інтеграційних та глобалізаційних процесів у світовому господарстві. По-третє, необхідно відмітити надзвичайно широку диверсифікацію послуг на міжнародному рівні, які все більше впливають на розвиток всіх галузей і сфер національного та інтернаціонального виробництва. Наслідком зазначених чинників стало стрімке зростання темпів торгівлі послугами на світовому ринку. Зараз на них припадає більше п'ятої частини світових експортно-імпортних операцій.

Система послуг являє собою сукупність окремих їх видів (страхові, фінансові, транспортні, туристичні, посередницькі тощо), які тісно пов'язані між собою і формують загальні тенденції розвитку ринку послуг. В свою чергу, цей ринок є частиною іншої системи – системи світового ринку. Поняття світового ринку є найважливішим серед категорій міжнародної економіки. Для того, щоб зрозуміти економіко-теоретичний зміст поняття світовий ринок послуг як складової частини світового ринку необхідно обґрунтувати його взаємозв'язок з останнім.

Світовий ринок як економічна категорія являє собою систему взаємовідносин між країнами світу в різних сферах суспільного життя, які ґрунтуються на матеріальному інтересі. Категорія взаємовідносин або, в даному контексті, міжнародних економічних відносин представляє собою сукупність зв'язків між державами, які складаються в процесі розвитку світового господарства. Головною зовнішньою ознакою існування світового ринку є міжнародна торгівля, тобто система відносин з приводу обміну товарами, технологіями, послугами між країнами. На наш погляд, поняття послуги є більш багатогранним, ніж поняття товару. Послуга представляє собою широку гамму різноманітних видів діяльності. Її доцільно розглядати як вид діяльності, який задовольняє певну людську потребу, може мати або не мати матеріальну форму, тісно пов'язаний з виробництвом товарів або повністю самостійно оформлений. Питання про місце послуги у виробничих відносинах виявляється доволі непростим. Поняття послуги слід розглядати не лише з точки зору споживчої вартості, а й вартості як специфічної виробничої відносини в умовах форми власності на засоби виробництва. Таким чином необхідно розрізняти послугу як:

- форму результату трудової діяльності, з приводу якої в суспільстві виникають виробничі відносини;
- форму виробничих відносин.

Слід відмітити, що хоча працею в послугах не створюються речі, але її результатом все ж таки є споживча вартість послуги. В процесі її реалізації виникає економічний зв'язок між виробником і споживачем та в цілому між виробництвом і споживанням. Таким чином, послуга стає суспільною споживчою вартістю